

रायटर आनी फायटर : रवीन्द्र केळेकार

संपादक

डॉ. गुणाजी सदानंद देसाय
श्री. हनुमंत चंद्रकांत चोपडेकार

बटुकाक स्मृती प्रतिष्ठान प्रकाशन

‘रायटर आनी फायटर : रवीन्द्र केळेकार’

ISBN 978-81-925558-0-5

© प्राचार्य, पार्वतीबाई चौगुले महाविद्यालय

प्रकाशन क्र. 001

पयली उजवाडावणी : 2012

प्रकाशक

बटुकाक स्मृती प्रतिष्ठान

ए. एफ. 12, पालासियो द सांत आना गुदिन्हो

पोस्ट - फातोर्डा, मडगांव, गोंय 403602

फोन नं. - 09403965626

Email: bmtgoaheadoffice@gmail.com

मुखपृष्ठ आनी छापणावळ

कस्तूरि ग्राफीक्स

फोंडें, गोंय

मोल - 200/-

Writer Ani Fighter : Ravindra Kelekar

ISBN 978-81-925558-0-5

© Principal, Parvatibai Chowgule College

Publication No. 001

First Edition : 2012

Publisher

Butukak Memorial Trust

A. F. 12, Palacio De Sant Ana Godinho

Post - Fatorda, Gogal, Madgaon, Goa 403 602

Phone No.: 09403965626

Email: bmtgoaheadoffice@gmail.com

Cover Design & Printing

Kasturi graphics

Ponda - Goa

Price : Rs. 200/-

दिसाळ्यांतल्या लेखनांतल्यान दिसून येवपी स्वीन्द्र केळेकार : एक कोंकणी फायटर

-डॉ. बाळकृष्णजी कानोळकार

स्वीन्द्रबाब कोंकणीचो 'रायटर' न्हय, एक 'फायटर'. लोका मुखार आनी आपणाल्या आमिगां मुखार लेगीत आपणाली हीच प्रतिमा उबी आसा हाची तांकां जाणविकाय आसली. फायटर रायटरची प्रतिमा हीच म्हजी लेखक म्हूण खरेली प्रतिमा, अशें खासा स्वीन्द्रबाबानूच 'सर्जकाची आंतरकथा' या निबंद झेल्यांत बरोवन दवरलां, आनी तांचे बरपावळी विशीं तांणी केल्लें हेंच मूल्यमापन निजाचें आनी सासणाचें खरें. तांची हीच प्रतिमा खरी. तांणी जें दिसाळ्यांनी बरप केलां तें लेगीत हेच जातकुळयेंतलें. तांणी जें कितें म्हण बरयलें तें किंवाट्यान बरयलें, कळवळ्यान बरयलें, प्रांजळपणान बरयलें, हातचें राखून तांणी केन्ना बरयलें ना. आपलो तुपलो पळोवन बरयलें ना. खंयचोच मोह तांचे लिखणेक आळाबंद घालूंक शकलो ना, धजलो ना.

तांणी दिसाळ्यांनी जें बरयलां तें 'स्तंभलेखन' स्वरुपाचें बरप आसा. तातूंत 'नवप्रभांत मराठींतल्यान बरयल्लें 'स्वगत' आनी 'सुनापरान्त' दिसाळ्यांतल्या 'समिधा', 'गवाय एका कल्पांताचो' आनी 'स्वान्तः सुखाय' ह्या स्तंभांचो आसपाव जाता. हें साबार बरप दिसाळ्यांतल्यान केल्लें आसलें तरी लेगीत ताका श्रेश्ट साहित्याचें मोल आसा हें सत आनी तेज न्हयकारप केन्नाच समा जावचें ना. तांचे हे बरपावळीचो खोलायेन अभ्यास जावपाची गरज आसा आनी तो एका पेपराचो विशय न्हय. देखून तांचें 'स्वगत' म्हण जें कितें बरप उजवाडाक आयलां ताचे वरवीं तांचे भितरल्या फायटाराचो सोद घेवपाचो एक सुपुल्लो यत्न हांवें ह्या

पेपरांत करचो येवजिला.

रवीन्द्रबाब फकत कोंकणीचो फायटर नाशिल्लो. जंय जंय अन्याय, जुलूम जबरदस्ती तांचे नदरेक पडल्या थंय थंय तांणी आपणाली लिखणी परजळ्ळ्या आनी ते ते प्रवृत्तीचेर मरणाचे वार केल्यात. तांची ही बरपावळ वाचून म्हाका याद जाता हांव हायस्कुलांत शिकिल्लो ती रामधारी सिंह 'दिनकर' हांगेली एक कविता. हिंदी पाठ्यपुस्तकांत ती आशिल्ली, 'कलम और तलवार' नांवाची. तातूंत दिनकरजींनी बरयल्ल्यो वळी आजून म्हाका याद आसात. त्यो अश्यो:

कलम देश की बडी शक्ति है भाव जगानेवाली

दिल ही नहीं दिमागों में आग लगानेवाली.

रवीन्द्रबाबांनी कलम म्हणल्यार लिखणी हेच कोटीची. तिणें कोंकणी मनशाच्या, गोंयकाराच्या 'दिल' आनी 'दिमाग' मदें उज्याकेण पेटयलें, आनी ताचें फळ गोंयकारांक मेळ्ळें. कोंकणी राजभास जाली, गोंय स्वतंत्र राज्य जालें. दिल्लीची सामंतशाय जायत्या पटींनी उणी जावंक पावली. बऱ्याच प्रमाणांत गोंय आनी गोंयकारांची अर्थीक आनी संस्कृतीक गुलामगिरींतल्यान सुटका जावंक पावली.

पूण इतल्यान जालें ना. आजून व्हड संगर फुडें करचेलें आसा. गोंया वांगडाच आमच्या देशाक नाडपी जायत्या प्रस्नांचेर रवीन्द्रबाबान किंवाट्यान बरोवन दवरलां. तातूंत साबार विशय आयल्यात. ते बरयता आसतना तांणी गांधी, गांधीवाद आनी राजकारणांतल्या गांधी घराण्याकय भोगसूंक ना, हें अप्रूप. हांगा तांचे भितल्ले तटस्थतायेचो आनी समावृत्तीचो दिश्टावो वाचतल्याक जाले बगर रावना. तांणी जे कितें बरयलां, चड करून दिसाळ्यांतल्यान, तें तांचें 'स्वगत' आसलें तरी लेगीत तांणी तें वाचप्यां लागीं 'संवाद' सादपाचे ओडीन बरयलां. बरपावळींतल्यान हजारांनी जाणट्यां-नेणट्यां वाचप्यां लागीं 'संवाद' सादप तांकां गरजेचें दिसतालें म्हण तांणी बरयलें, अशें म्हाका होलमलां, कित्याक तर हांव तांकां जायते फावट तांच्या घरा मेळ्ळां, तांचे लागीं उलयलां. तांचे बराबर च्या पियेलां, तांचे बराबर जेवलांय बी. तांचे लागीं चर्चा केल्या. कांय प्रस्नां कडेन तांचें लक्ष लेगीत ओडलां आनी ताचेर तांकां बरोवपाक विनवणी केल्या. 'ब्राह्मणशाहीच्या नादीरशाहीत' हे 'स्वगतांत' येवपी बरपावळींतल्यान बाराव्या शेंकड्यांत जावन गेल्ल्या बसवेश्वराचेर तांणी बरोवचें अशें म्हाका दिसतालें. हांवें

तांकां तशें सांगलें. तांणी 'पळोवया' म्हणिल्लें. पूण कांय कारणांक लागून तें जालें ना. पूण तांकां तें जावचें, बरोवचें अशें दिसलें, हो म्हजे खातीर व्हड अणभव. तांची गांधी आनी गांधीवाद हांचेर आशिल्ली निश्टा साबार लोकांक खबर आसा. 'गांधी आयच्या काळार अपरिहार्य आसात. तुमी तांचेर मोग करात, द्वेष करात, पूण तांचे कडेन दुर्लक्ष करप तुमकां जमचें ना' अशें तांणी किंवाट्यान बरयलें आसलें तरी लेगीत तांका 'पठडीबद्ध गांधीवादी' म्हणप समा जावचें ना. कित्याक तर, तांणी एका 'स्वगतां'त बरोवन दवरलां, 'गांधीक विसरून वचात. त्यांच्या वेळार जें कितें तांणी केलां तें सगळें इतिहासाचे भकीक पडलें. ताका थंयसरूच रावूं. आमी आतां स्वतंत्रतायेन विचार करपाक शिकूंक जाय.'

'मी नथुराम गोडसे बोलतोय' ह्या नाटकाच्या प्रयोगांचेर जेन्ना सरकारान बंदी घाली तेन्ना तांणी 'स्वगत' बरयलें, 'बोलू घा नथुरामाला' (२८/०७/९८). तातूंतल्यान गांधी हत्येचो पुराय इतिहास वाचकां मुखार सम्यकपणान, निपक्षपातीपणान दवरून ते बरयतात, "सत्य हे असे आहे. 'मी नथुराम गोडसे बोलतोय' या नाटकाच्या निमित्ताने तरी ते लोकांसमोर ठेवण्याची काँग्रेसवाल्यांना संधी लाभली असती. नाटकावर बंदी घालायला लावून त्यांनी ती हरविली. एम्. एफ. हुसेनची चित्रे जाळणाऱ्यांमध्ये अन् हुल्लडबाजी करून नाटक बंद करायला लावणाऱ्यांमध्ये फारसा मोठा फरक नाही'.

पोखरण हांगा जो अणुस्फोट घडोवन हाडिल्लो आनी ताचे विशीं कोड भाशेंत जो 'बुद्ध हांसलो' म्हण संदेश धाडिल्लो ताचेर व्यंग करपी एक 'स्वगत' तांणी बरयलां, 'बुद्ध खरोखरच हसला असावा' (१४/६/९८). तातूंतल्यान 'विकास' आनी 'सामार्थ्या' विशींच्यो भारताच्यो लटक्यो कल्पना आनी विचारसरणी हांची तांणी बेस बरी विस्कटावणी केल्या. लेखाची अखेर करताना ते बरयतात, 'खरोखर बुद्ध त्या दिवशी 'मुख लेकाचे' असे म्हणून हसला असलाच पाहिजे'.

भारतांतलें राजकारण, समाजकारण, अर्थकारण, आनी धर्मकारण हे सारकेल्या विशयांचेर जाल्यार तांणी जायतीं 'स्वगतां' बरयल्यांत. तांचो एक एक स्वतंत्र ग्रंथ जावंक येता. आयचें राजकारण कशें शाण्या मनशांचें, राष्ट्रभक्तांचें, नेकदार मनशांचें, तळमळीच्या मनशांचें, ध्येयवाद्यांचें उरूंकना हाच्यो साबार देखी ते कोणाचीच भीडमुर्वत बाळगी नासतना दितात. तशें बरयतना ते नेतो कोण आनी

पक्ष खंयचो हाचो, आपलो तुपलो असो विचार मातूय करिनात. जें कितें आसा तें तांणी सडेतोडपणान बरयलां. हातूंतल्यान तांचे मदलो फायटर पावला कणकणीं म्हणल्यार लेखा कणकणीं नजरेक पडटा आनी वाचप्यांक शेंडयेक धरून गदगद खुबळायता. हे विशींचे जे लेख आयल्यात तांचीं मोखां म्हण कांय लेखांचे माथाळे पळयले उपरांत हांव कितें म्हणटां ताची गवाय मेळूं येता. लेख अशे : 'पाठवायचे ते लॉर्ड किंवा पुंडपेंढान्यांनाच ना' (१५-२-९८), 'लोकशाहीचा अवरुद्ध मार्ग मोकळा करण्यासाठी' (२३/४/१९८९), 'मतदानाला न जाणे हे देखील आपले कर्तव्य असू शकत नाही काय?' असो प्रस्न जनते मुखार दवरून ते विशींच्या मार्गदर्शनाची ते आस्त बाळगितात.

राजकारणा वयले बरपाळींतल्यान तांणी भारतीय लोकशाय, साबार राजकीय पक्ष, तांचे नेते, जाहीरनामे, कार्यक्रम, कार्यावळी, घराणेशाही हे विशीं जायतें तिखट बरयलां, पूण विचारप्रवर्तक बरयलां.

गोंयच्या राजकारणा विशींय अशेंच तिखट बरोवन, निवडून दिल्ल्या नालायक आमदारांक परते आपोवपाचो अधिकार मतदारांक आसूंक जाय म्हण ते बरयतात. तेच प्रमाण सरकार पक्ष आनी विरोधी पक्ष हांचीं खेबाडाय ते करतात.

भारताच्या विकासाचे नदरेन विचार केल्यार ल्हान राज्यांचो ते पुरस्कार करतात पूण त्याच वेळार गोंय राज्यान तिगून उरचे खातीर आनीक मात्शें व्हड जावपाची गरज आसा म्हूण सांगून कारवार आनी सिंधुदूर्ग वाठार गोंयाक जोडूंक जाय म्हण ते बरयतात. हो आपलो विचार एकदां म्हजे सरीं तांणी उलोवन दाखयल्लो आनी गोंयच्या तरनाट्यांनी ताचे खातीर वावर करचो अशें तांणी मागिल्लें. रवीन्द्रबाबान ८/४/९० च्या 'स्वगतांत' (त्याना परत बोलवा, अन्यथा...) बरयलें, "अन्यथा लिहून ठेवलेले बरे, गोव्याच्या आजच्या राजकारणाची स्वाभाविक परिणती अधोलोकातील लोकांच्या राजकारणामध्ये व्हायला वेळ लागणार नाही." संदर्भ आशिल्लो रातयां भितर 'अर्स' काँग्रेस 'आय' जाल्ली ताचो. आनी तांचें भाकीत खरें जाल्ल्याचें आयज आमी पळयतात.

गोंयांतलो 'भायलो-भितल्लो' वाद हाचे विशींय तांणी बरयलां. 'हे स्वराज्य नाहीच मुळी!' (७/५/८९) च्या 'स्वगतांत' ते बरयतात, "आज बाहेरची माणसं लोकवस्तीत निम्मी आहेत. उद्या ती दुपट होणार नाहीत याची खात्री आहे का? गोव्याच्या भूमीत गोव्याच्याच लोकाना अल्पसंख्य करणारं हे प्रशासन कसलं?"

अशें बरोवपी रवीन्द्रबाब एक अस्सल भारतीय आशिल्ले. एक देशभक्त, राष्ट्रप्रेमी, भारतीयतेचो अभिमान बाळगुपी आशिल्ले. पूण ते पोके नाशिल्ले. ते जागृत आशिल्ले. गोंयच्या संदर्भांत एक आकांताचो ग्रंथ जावं येत इतलीं 'स्वगतां' तांणी बरयल्यांत आनी गोंयच्या साबार प्रस्नांच्यो जापो मेळोवपाचे यत्न केल्यात. आनी हे प्रस्न गोंयकारांच्या लक्षांत हाडून दिल्यात. कितल्या गोंयकारांनी हाचेर विचार केला? रवीन्द्रबाबांच्या अमृतमहोत्सवी वर्सा दिसा जाल्ले एके कार्यावळींत 'स्वगतां'चेर पेपर सादर करतना हांवें एक खंत उकतायल्ली. ती म्हणल्यार, तांणी जें 'स्वगतां' वरवीं गोंया विशीं स्वप्न पळयलां ताचे परिपुर्तीक लागून तांणी एक संघटना उबारूंक जाय आशिल्ली. पूण ती जाली ना. तांचे आशिकुशीक वावुरपी कांय जाणांनी म्हाका सुनायलें की कोंकणी चळवळींतलो एक एक कार्यकर्तो म्हणल्यार एक संघटना जावन आसा. हांव म्हणटां, देवनागरी आनी रोमी प्रस्नाचेर कोंकणी चळवळीचीं आयज दोन उबीं भकलां जालीं तेन्ना हो एक एकलो खंय न्हिदून रावलो? कोंकणी राजभास जावंक पावली कित्याक तर ती चळवळ संघटीत आसली. संघटनेक बळगें आसताच. ते भायर तिका पिराय आसता. मनशाचे पिराये परस कितले तरी पटींनी अदीक, हें आमी कोंकणी मनशांनी मतींत घेवंक जाय. भाशेच्या तथाकथीत व्यापक क्षेत्रा विशीं तांणी 'स्वगत' बरयलां (२६/५/९६). तातूंत तांणी सुखेक आपणालो एक अणभव सांगतना मराठींतल्यान बरोवपी गोंयचे तरणाटे दुखावचे नात हाची जतनाय घेवपाची गरज आसा असो विचार मांडलाच. ते भायर कट्टो मराठीवादी पां. पु. शिरोडकार हांच्या 'आठवणी माझ्या कारावासाच्या काळ्या-निळ्या पाण्याच्या' ह्या पुस्तका विशीं बरयतना म्हणलां, "सावरकरांच्या 'माझी जन्मठेप' या पुस्तका पेक्षा कोणत्याच अंगानं कमी प्रतीचं नाही." ह्याच 'स्वगतां'तल्यान तांणी बा. भ. बोरकारांनी 'भावीण' हे कादंबरींतल्या काकासाहेब कालेलकर हांणी दाखोवन दिल्यात त्या साबार उतरांतली चुकीची मराठी आनी उतरांचो चुकीचो वापर, हे विशीं बरयलां.

'पत्रकारांच्या गुंडगिरीला उपाय कोणता?' (१४-४-९९) आनी 'प्रसारमाध्यमांचा दुरुपयोग टाळायला' (१३/३/९४) ह्या माथाळ्यांच्या 'स्वगतां'तल्यान तांणी मिडियाक लेगीत चौख बरी झंझाळावन काडल्या.

'स्वगतां'च्या विशयांची वळेरी सोंपून सोंपची ना. फलज्योतिषाच्या थोतांडा विशीं तांणी बरयलांच (२४/११/९९). सज्जनाच्या दुर्गुणां विशीं आनी

आपमतलबीपणा विशीं बरयलां (२३/६/९७). अतिथीन पसून आपणालो अतिथीधर्म पाळूंक जाय, ताची गरज आसा, अशें ते बरयतात (२५/२/९०). “एव्ही चांगला सभ्य, बद्धिमान, गुणी पण बायकोशी वागताना पती म्हणूनच तो वागला तर त्याचे इतर सारे गुण गौण मानले पाहिजेत अन् त्याला अडाणीच मानले पाहिजे असे माझे मत आहे” अशें तांणी ‘पति-पत्नी सहजीवन’ (२/१२/९०) ह्या ‘स्वगतां’त बरयलां.

‘भारतरत्न’ सारकेले पुरस्कार मेले उपरांत दिवप, पुतळे उबारप (‘पुतळे हवेतच कशाला?’ (३/८/९७) हांचेर बडी मारूंक ते अनमनूंक नात. (‘ही सामन्ती प्रथा बंद झाली पाहिजे’ (३१/८/९७)

समाजकारणाच्या आनी धर्मकारणाच्या साबार आंगां-तासांचेर तांणी ‘स्वगतां’त बरयलां आनी वाचप्यांक सादूर केल्यात. पर्यावरण, उद्योगीकरण, झोपडपट्टी हाचो खोलायेन वेध घेवपाचो यत्न करून विदेशी कंपन्यो आनी अमेरिका हांकां भारत सरकारा कडल्यान जो मुक्त येवकार मेळटा ताचेर बडी मारपाक ते फाटीं सरनात.

